

Metodická příručka pro činnost referentů prevence a výchovné činnosti – preventistů sborů dobrovolných hasičů SH ČMS v obcích

Systém ochrany životů a zdraví občanů, ochrana majetkových hodnot a životního prostředí je zakotven v právním řádu České republiky. Významnou součástí a základním principem tohoto systému ochrany je předcházení vzniku rizik a mimořádných událostí včetně požárů, tedy prevence.

V oblasti plnění úkolů v požární ochraně je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo vnitra. Na úrovni krajů zabezpečují úkoly státu v této oblasti hasičské záchranné sbory krajů a v přenesené působnosti rovněž orgány krajů a obcí.

Účinná ochrana před požáry a ostatními negativními vlivy, které takové mimořádné události doprovázejí, je výsledkem spolupůsobení celé řady faktorů. K těm základním patří stanovení a plnění úkolů a opatření v oblasti předcházení vzniku požárů, připravenost k jejich likvidaci a zabránění šíření stejně tak jako i vlastní způsoby a postupy při hašení požárů. Požární prevence je nedílnou součástí celého systému a do značné míry má vliv na úspěšné snižování počtu požárů a lidských obětí při nich a fungování systému nejen jako celku, ale i jeho jednotlivých prvků.

Na základě dlouhodobých rozborů problematiky požární ochrany je možné konstatovat, že správně nastavený a fungující systém prevence je prostředek, jak s nejnižšími náklady dosáhnout nejlepšího výsledku. Při tom nejde jen o prvky pasivní prevence, jako je nastavení parametrů stavebních objektů tak, aby již vzniklý požár omezily na jeden požární úsek, ale i takové prvky prevence, které ovlivňují vědomí lidí a jejich odpovědnost za konání, které by mohlo mít za následek vznik a šíření požáru, ztížený nebo dokonce znemožněný zásah apod. Katastrofální požáry s mnoha lidskými oběťmi, které bylo možno v posledním období zaznamenat ze sdělovacích prostředků, zejména požáry rodinných domů, bytů, diskoték, domovů pro staré lidi a dalších objektů, jsou varovnými signály pro vědomí nás, kteří máme požární ochranu na svém štítu.

Základní právní rámec pro ochranu životů, zdraví a majetku z hlediska požární prevence je v ČR dán celou řadou zákonů, vyhlášek a ostatních právních předpisů na úrovni krajů a obcí. K nejzákladnějším patří zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (zákon o požární ochraně) a jeho prováděcí vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci). Soubor předpisů v oblasti požární ochrany pak dotvářejí české technické normy.

V systému ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot, stejně jako při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, mají nezastupitelnou úlohu orgány veřejné správy i samosprávy – v našich podmínkách obecní úřady a obce. Obce plní úkoly na úseku požární prevence podle zákona o požární ochraně především v samostatné působnosti, tj. v nadneseném vyjádření „obec sobě“. Za stěžejní lze při tom považovat organizování preventivně výchovné činnosti, zpracování stanovené dokumentace požární ochrany obce a vydávání obecně závazných vyhlášek, zejména požárního řádu obce. Z hlediska zajištění práva občanů na pomoc v případě požáru jde rovněž o zřizování ohlašoven požárů, které mají ovšem i funkci obrácenou, tj. při výzvě z operačního střediska hasičského záchranného sboru zajistit převzetí údajů (kde a co hoří) a vyhlásit požární poplach pro požární jednotku v obci za současného předání informace, kam se podle požárního poplachového plánu má jednotka dostavit. Neméně důležitá úloha obce je v zabezpečování dostatečných zdrojů vody pro účely hašení požárů v obci a jejich udržování v použitelném stavu po celý rok.

Obcím lze při plnění úkolů na úseku požární ochrany účinně pomáhat. K tomu mají sbory dobrovolných hasičů jako součást SH ČMS, řádně zvolené a odborně vzdělané členy – preventisty SH ČMS.

S přihlédnutím k ustanovení § 75 zákona o požární ochraně, kde je zakotven podíl SH ČMS na činnosti směřující k předcházení požárů - preventivně výchovné činnosti – zejména mezi občany a mládeží, k výhodě preventistů spočívající ve znalostech místních podmínek a v neposlední řadě k jejich odbornému vzdělávání lze nastoupit aktivní cestu prezentace zásad požárně bezpečného chování lidí a ovlivňovat jejich vědomí v dané oblasti již od dětství. Preventisté SH ČMS mohou pomoci školám ve své obci aktivní účastí na školení žáků o požární ochraně, které do vyučovacího plánu základních a středních škol v celé ČR zařadilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. K naplnění cíle přípravy žáků na chování při mimořádných událostech včetně požáru byla školám v minulém období předána příručka s doprovodnými videokazetami (pro střední školy DVD) pro učitele, kteří budou školení pro žáky provádět.

Ze zkušenosti vím, že bylo období plné nářků na zrušení požárních preventivních kontrol v obytných domech a provozovnách. Ve skutečnosti tato forma činnosti na úseku prevence nezankla, jen na sebe vzala formu doporučení, rad a metodické pomoci, kterou mohou preventisté nadále provádět. Preventisté se mohou plně uplatnit v pomoci při řešení úkolů obcí v požární ochraně: zavést a udržovat v souladu se skutečným stavem dokumentaci požární ochrany obce, např. přehledy o vodních zdrojích, zajišťovat v součinnosti s požární jednotkou jejich pravidelnou kontrolu, údržbu a opravy, seznamy ohlašoven požárů a zpracování odpovídající dokumentace a v dalších oblastech s tím souvisejících.

V následujícím období je hlavním úkolem orgánů prevence na všech úrovních a ve všech člancích SH ČMS aktivizovat činnost preventistů. K tomu je potřebné vytvořit soustavný a prokazatelný systém jejich vzdělávání, neboť prevence je oblastí s jednou z nejvíce se rozvíjející základnou předpisů.

Na pomoc preventistům, zejména v oblasti jejich praktické činnosti v obcích má sloužit tato metodika, která v podobě jisté formy metodických listů bude přinášet nezávazné návody k jednotlivým druhům možných akcí a působení preventistů SH ČMS. Myšlenkou stálé aktualizace je její postupné doplňování dalšími tématy a postupy, které bude Ústřední odborná rada prevence získávat ze zkušeností, praxe a rad všech preventistů sborů dobrovolných hasičů z celé ČR.